

SURUNKALI BRUTSELLYOZNING KLINIK EPIDEMIOLOGIK XUSUSIYATLARI

Buxoro davlat tibbiyot instituti 5-kurs talabasi

Tojiyeva Gulasal Nodirjon qizi

Annotatsiya: *Surunkali brutsellyoz — bu inson organizmida uzoq vaqt davomida yashirinchalik kechadigan va ko‘plab organlarni zararlash xususiyatiga ega bo‘lgan infeksion kasallikdir. Kasallikning asosiy sababchisi bo‘lgan brutsella bakteriyalari hayvonlardan odamga yuqadi va inson organizmida uzoq muddat yashab, turli klinik ko‘rinishlar bilan namoyon bo‘ladi. Surunkali brutsellyozning klinik va epidemiologik xususiyatlarini chuqur o‘rganish uning tashxisini osonlashtirish, davolash samaradorligini oshirish va kasallikning oldini olishda muhim ahamiyatga ega.*

Kalit so‘zlar: *surunkali brutsellyoz, infeksion kasalliklar, bakteriyalar, davolash, og‘riq, kasallik, klinik belgilar.*

Kasallikning klinik kechishi ko‘p hollarda noaniq, asta-sekin rivojlanadi va ko‘plab simptomlar bilan namoyon bo‘ladi. Surunkali brutsellyozda isitma ko‘tarilishi, bosh og‘rig‘i, terlash, mushak va bo‘g‘imlarda og‘riq, umumiy charchoq va holsizlik kabi belgilar ko‘p uchraydi. Bu simptomlar ko‘pincha boshqa kasalliklar bilan aralashib ketishi mumkin, shuning uchun surunkali brutsellyozni aniqlash juda murakkab bo‘ladi. Kasallikning o‘ziga xosligi shundaki, u o‘tkir bosqichdagi simptomlarning yo‘qolishi yoki pasayishi bilan davom etadi, lekin bakteriyalar organizmida yashirinchalik qoladi va vaqt o‘tishi bilan yana faollashadi. Surunkali brutsellyoz ko‘p organ va tizimlarga ta’sir qiladi. Yurak, jigar, buyraklar, suyaklar va bo‘g‘imlar kasallikning eng ko‘p zararlangan joylari hisoblanadi. Yurak zararlanishi endokardit shaklida namoyon bo‘lib, bu kasallikning eng xavfli asoratlaridan biridir. Jigar va buyraklarning surunkali yallig‘lanishi bemorning umumiy holatini yomonlashtiradi va kasallikning davomiyligini oshiradi. Suyak va bo‘g‘imlardagi

og'riq va yallig'lanish esa bemorning harakatlanish qobiliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi, bu esa hayot sifatining pasayishiga olib keladi.[1]

Kasallikning epidemiologik xususiyatlari asosida uning tarqalishi va yuqish yo'llari aniqlanadi. Surunkali brutsellyoz ko'pincha qishloq joylarda, chorvachilik bilan shug'ullanuvchi aholida ko'proq uchraydi. Kasallikning asosiy manbai hayvonlardir, ayniqsa sigirlar, echkilar va qo'ylar. Brutsella bakteriyalari hayvonlarning sutida, go'shtida va boshqa biologik suyuqliklarida mavjud bo'lib, odamlar bilan to'g'ridan-to'g'ri yoki bilvosita aloqada yuqadi. Kasallikning yuqishi ko'pincha himoyasiz sut yoki go'sht mahsulotlarini iste'mol qilish, shuningdek, hayvonlarni parvarishlashda gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik natijasida yuzaga keladi. Surunkali brutsellyoz ko'pincha o'tkir brutsellyozning to'liq davolanmagan yoki noto'g'ri davolangan shakli sifatida rivojlanadi. O'tkir bosqichdagi infektsiya vaqtida bakteriyalar organizmda to'liq yo'q qilinmasa, ular yashirincha qolib, vaqt o'tishi bilan yana faollashadi va surunkali kasallik shaklini oladi. Bu jarayon bemorning immun tizimining zaiflashishi bilan bog'liq bo'lib, bakteriyalar organizmning turli joylarida yashirincha yashaydi. Surunkali brutsellyozning uzoq davom etishi va simptomlarning noaniqligi kasallikni aniqlash va davolashni qiyinlashtiradi. Surunkali brutsellyozning tashxislash jarayoni murakkab va ko'p qirrali bo'lib, ko'plab laboratoriya va klinik usullarni o'z ichiga oladi. Bemorning anamnezini yig'ish va simptomlarni diqqat bilan baholash asosiy bosqichdir. Serologik testlar, ya'ni qon orqali kasallikni aniqlash usullari surunkali brutsellyozni tashxislashda keng qo'llaniladi. Shuningdek, bakteriyologik tadqiqotlar, immunologik testlar va organlarning holatini baholash uchun instrumental tekshiruvlar ham muhimdir. Tashxisning to'g'ri qo'yilishi kasallikni samarali davolash va asoratlarning oldini olish uchun zarurdir.[2]

Davolash surunkali brutsellyozda uzoq muddatli va kompleks bo'lishi kerak. Antibiotiklar asosiy dori vositasi sifatida qo'llaniladi, lekin bakteriyalar organizmda yashirincha qolishi va antibiotiklarga qarshilik ko'rsatishi sababli davolash uzoq davom etadi. Antibiotik terapiyasi bilan birga simptomatik davolash, immunitetni mustahkamlash va asoratlarni kamaytirish uchun qo'shimcha dori-darmonlar ham

qo'llaniladi. Surunkali brutsellyozda davolashning to'liq va muntazam olib borilishi bemorning sog'lig'ini tiklash va kasallikning takrorlanishini oldini olishda muhimdir. Kasallikning oldini olishda epidemiologik nazorat va profilaktik choralarning roli katta. Chorvachilikda gigiyena qoidalariga qat'iy rioya qilish, hayvonlarni muntazam tekshirish va zararlanganlarni davolash kasallikning tarqalishini kamaytiradi. Shuningdek, odamlar orasida kasallik haqida ma'lumot berish, xavfli hududlarda ehtiyot choralarini ko'rish va himoyali sut mahsulotlarini iste'mol qilish profilaktik tadbirlar qatoriga kiradi. Kasallikning tarqalishini oldini olish uchun jamoat sog'ligi organlari va veterinariya xizmatlari o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish zarur. Surunkali brutsellyozning ijtimoiy va iqtisodiy zararlarini ham hisobga olish kerak. Kasallik uzoq davom etishi va ko'p organlarni zararlashi tufayli bemorlarning ish qobiliyati pasayadi, bu esa ularning oilaviy va jamiyatdagi iqtisodiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, kasallikning davolash xarajatlari va profilaktika choralari uchun ajratiladigan resurslar ham iqtisodiy yukni oshiradi. Shu sababli, surunkali brutsellyozga qarshi kurashda nafaqat tibbiy, balki ijtimoiy va iqtisodiy yondashuv ham zarur.[3]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, surunkali brutsellyoz — bu murakkab klinik-kechishi bilan ajralib turadigan, uzoq davom etuvchi va ko'p organlarni zararlashi mumkin bo'lgan infeksiyon kasallikdir. Kasallikning noaniq simptomlari va uzoq davom etishi tashxis va davolash jarayonini qiyinlashtiradi. Epidemiologik tadqiqotlar va profilaktik choralar kasallikning tarqalishini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. Surunkali brutsellyozni samarali davolash uchun uzoq muddatli va kompleks yondashuv talab etiladi, bu esa bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shuningdek, kasallikning oldini olish uchun jamoat sog'ligi va veterinariya xizmatlari o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish zarur. Surunkali brutsellyozga qarshi kurashda nafaqat tibbiy, balki ijtimoiy va iqtisodiy omillarni ham hisobga olish muhimdir. Bu kasallikning kompleks yondashuv bilan boshqarilishi bemorlar uchun yanada samarali natijalarga erishish imkonini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdurahmonov S., Toshpulatov B. (2023). "Surunkali brutsellyoz kasalligining klinik ko'rinishlari va davolash usullari". Tibbiyot ilmiy jurnali, 12(3), 45-52.
2. Karimova N., Xolmatova M. (2022). "Brutsellyozning epidemiologik xususiyatlari va profilaktikasi". O'zbekiston Sog'liqni Saqlash Jurnali, 8(1), 23-30.
3. Rasulov D., Ergashev A. (2024). "Surunkali brutsellyozda immunologik o'zgarishlar va kasallik kechishi". Tibbiyot va Biologiya, 15(2), 78-85.
4. Islomov J., Saidova F. (2021). "Brutsellyoz kasalligining surunkali shaklida tashxis va davolash muammolari". Respublika Tibbiyot Jurnali, 10(4), 101-108.
5. Tursunov M., To'raev S. (2023). "Surunkali brutsellyoz epidemiologiyasi va kasallikning ijtimoiy ahamiyati". Sog'liqni saqlash va profilaktika, 5(2), 33-40.
6. Yusupova Z., Qodirov B. (2020). "Brutsellyoz kasalligining klinik va epidemiologik xususiyatlari". Tibbiyot fanlari yilligi, 9, 112-119.
7. Nasriddinova L., Mirzaev R. (2024). "Surunkali brutsellyozda organlar zararlanishining klinik ko'rinishlari". O'zbekiston Tibbiyot Akademiyasi Axborotnomasi, 11(1), 55-62.